

Ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar Seilwaith Digidol – Band Eang

Argymhelliad 1

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Rhaid i Lywodraeth y Deyrnas Unedig ddatblygu mentrau cyhoeddus sy'n sicrhau bod yr 1% na allant gael mynediad at fand eang gweddus ar hyn o bryd yn gallu gwneud hynny. Dylai Llywodraeth Cymru ymgysylltu â Llywodraeth y Deyrnas Unedig ar ddatblygu mentrau cyhoeddus newydd i sicrhau eu bod yn diwallu anghenion penodol Cymru. Dylai Llywodraeth Cymru adrodd yn ôl ar gynnydd o fewn y 6 mis nesaf.

Ymateb: Derbyn

Mae swyddogion eisoes yn ymgysylltu â'u cydweithwyr yn yr Adran Technoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) ar gysylltu â safleoedd anodd iawn eu cyrraedd mewn ystod o fforymau, gan gynnwys cyfarfodydd dwyochrog a chyfarfodydd rheolaidd gyda chydweithwyr gweinyddu datganoledig eraill, a Llywodraeth y DU ar faterion sy'n ymwneud â seilwaith digidol. Rydym hefyd yn ymateb yn rheolaidd i alwadau am dystiolaeth, er enghraifft, galwad diweddar gan DCMS am dystiolaeth ar gysylltu safleoedd anodd iawn eu cyrraedd. Bydd cyfle pellach i ddarparu ymateb ffurfiol i ymgynghoriad disgwylidig ar y mater hwn yn ddiweddarach eleni.

Goblygiadau Ariannol – Dim i'w disgwyl ar hyn o bryd.

Argymhelliad 2

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi ei huchelgais hirdymor i weld tua 30% o weithwyr Cymru yn gweithio gartref neu'n agos at eu cartref. Dylai Llywodraeth Cymru egluro a yw'n fodlon bod y lefel bresennol o fynediad at fand eang yng Nghymru yn gydnaws â'i huchelgais.

Ymateb: Derbyn

Yn ôl ystadegau diweddaraf Ofcom mae 95% o safleoedd yn gallu manteisio ar fand eang cyflym iawn yng Nghymru. Er ein bod yn fodlon y bydd hyn yn galluogi'r rhan fwyaf o bobl Cymru i weithio gartref, rydym yn cydnabod bod yna gartrefi yng Nghymru o hyd nad oes ganddynt fynediad at fand eang y mae modd ei ddefnyddio. Mae Ofcom yn amcangyfrif mai tua 15,000 yw cyfanswm y safleoedd sydd heb o leiaf 10 megabit yr eiliad o gyflymder lawrlwytho.

Er nad yw hyn yn faes sydd wedi'i ddatganoli ac felly cyfrifoldeb Llywodraeth y DU yw mynd i'r afael â'r broblem, rydym wedi camu i'r adwy yn gyson i fynd i'r afael â'r safleoedd hynny sydd heb gysylltiad band eang y gellir ei ddefnyddio. Ar hyn o bryd mae sawl cam ymyrryd perthnasol ar waith, gan gynnwys ein rhaglen ffeibr llawn gwerth £56 miliwn gydag Openreach sy'n targedu tua 40,000 o eiddo, cynllun Allwedd Band Eang Cymru a'r Gronfa Band Eang Lleol gwerth £20 miliwn.

Goblygiadau Ariannol: Nodir yr ymrwymadau cyllid presennol yn yr ymateb.

Argymhelliad 3

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru barhau i gyllido prosiectau sy'n gwella cysylltedd lle mae gwella lefelau cysylltedd digidol yn cyfrannu at nodau polisi ehangach, fel ei huchelgais sero net.

Ymateb: Derbyn

Ein ffocws yw cynyddu cysylltedd i'r holl drigolion, busnesau a'r cyhoedd a'r trydydd sector. Mae cysylltedd digidol yn sail i amrywiaeth eang o uchelgeisiau polisi ac yn cyfrannu at nifer o nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, gan gynnwys Cymru iachach, Cymru o gymunedau cydlynus a Chymru ffyniannus.

Goblygiadau Ariannol: Dim i'w disgwyl ar hyn o bryd.

Argymhelliad 4

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru geisio sicrwydd gan Ofcom bod pryderon yn cael eu datrys ynghylch y mudo i Brotocol Llais dros y Rhynggrwyd. Dylai Llywodraeth Cymru adrodd yn ôl i'r Pwyllgor hwn ar y cynnydd o fewn y chwe mis nesaf.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn pryderu am effaith bosibl y mudo i Brotocol Llais dros y Rhynggrwyd yn enwedig mewn perthynas ag effaith toriadau pŵer ar y gallu i wneud galwadau brys neu weithrediad priodol gwasanaethau brys sy'n dibynnu ar y Rhwydwaith Ffôn Newid Cyhoeddus (PSTN), gan gynnwys larymau rhybudd a larymau eraill. Mae swyddogion yn cynrychioli Llywodraeth Cymru ar y traws-grŵp swyddogion Whitehall ar ddiffodd y PSTN ac maent wedi codi pryderon ynghylch effaith toriadau pŵer yn y fforwm hwn.

Rydym hefyd wedi trafod ein pryderon gydag Ofcom ar sawl achlysur. Mae Ofcom wedi gosod safonau gyda'r nod o fynd i'r afael â pharhad gwasanaethau yn ystod toriadau pŵer. Bydd swyddogion yn parhau i gyflwyno sylwadau ac yn gofyn am sicrwydd na fydd y newid i'r Protocol Llais dros y Rhynggrwyd yn peryglu'r gallu i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus hanfodol.

Mae swyddogion wedi gweithio gyda chynrychiolwyr o'r diwydiant i gynnal nifer o seminarau i swyddogion a chyrff yn y sector cyhoeddus yng Nghymru i godi ymwybyddiaeth o'r opsiwn i ddiffodd y PSTN ac i amlygu'r effaith bosibl ar wasanaethau cyhoeddus a'r sectorau y maent yn eu cynrychioli neu'n gweithio gyda nhw.

Yn gynharach eleni fe ysgrifennodd y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd at brif weithredwyr yr awdurdodau lleol a'r byrddau iechyd yng Nghymru er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r materion ac i dynnu sylw at seminar ymwybyddiaeth sy'n cael ei chynnal gan Ofcom.

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Argymhelliad 5

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru gynnal trafodaethau â Llywodraeth y Deyrnas Unedig, Ofcom, a darparwyr i archwilio cyfleoedd i gynyddu'r nifer sy'n ymuno â'r tariff cymdeithasol. Dylai Llywodraeth Cymru adrodd yn ôl i'r Pwyllgor hwn ar y cynnydd o fewn y chwe mis nesaf.

Ymateb: Derbyn

Mae swyddogion yn yr Uned Cynhwysiant Digidol sy'n adrodd i'r Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol yn edrych ar ffyrdd o godi ymwybyddiaeth o dariffau cymdeithasol ac ystyried os yw paramedrau'r tariffau hyn yn mynd yn ddigon pell.

Un opsiwn mae swyddogion yn ei archwilio, yn ddibynol ar gyllid ychwanegol, yw cynnwys ymwybyddiaeth o dariffau cymdeithasol yn rhan o'r ymgyrch '[Hawliwch yr hyn sy'n ddyledus i chi](#)'. Drwy'r ymgyrch hon, gellid datblygu adnoddau gweithio gyda sefydliadau partner allweddol, gan gynnwys ein rhaglen gaffaeledig, Cymunedau Digidol Cymru, Ofcom, yr Adran Gwaith a Phensiynau a'r Comisiynydd Pobl Hŷn, i ledaenu negeseuon allweddol. Byddai angen i unrhyw waith ychwanegol ar ymgyrch 'Hawliwch yr hyn sy'n ddyledus i chi' i godi ymwybyddiaeth o dariffau cymdeithasol, dargedu hysbysebion traddodiadol e.e. radio a theledu, o ystyried y gynulleidfa darged.

Braf oedd nodi mewn uwchgynhadledd ddiweddar a gynhaliwyd ym mis Mehefin 2022, dan gadeiryddiaeth Ysgrifennydd Digidol Llywodraeth y DU, Nadine Dorries, fod nifer o weithredwyr band eang a ffonau symudol mwyaf y DU wedi cytuno i gyfres o fesurau ynglŷn â thariffau cymdeithasol. Mae'r rhain yn cynnwys caniatáu i gwsmeriaid sy'n cael trafferth gyda biliau symud i becynnau rhatach heb dâl neu gosb, cytuno ar gynlluniau talu y gellir eu rheoli, ac opsiynau i wella cynigion cost isel presennol.

Mae cyhoeddiad diweddar Llywodraeth y DU am system newydd i symleiddio'r mynediad i fand eang rhatach i'w groesawu, gan y bydd hyn yn caniatáu i bobl sy'n derbyn budd-daliadau penodol ofyn i gwmnïau band eang wirio eu cymhwysedd ar gyfer tariffau cymdeithasol. Aeth y system, a fydd yn cael ei rheoli gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP), yn fyw ar 22 Awst a bydd swyddogion Cynhwysiant Digidol Llywodraeth Cymru yn cysylltu â chydweithwyr yn Adran Technoleg Ddigidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) Llywodraeth y DU i ddeall sut bydd y system yn cael ei monitro er mwyn sicrhau llwyddiant.

Goblygiadau Ariannol: Dim ond os yw Gweinidogion yn cymeradwyo ymestyn ymgyrch 'Hawliwch yr hyn sy'n ddyledus i chi' y bydd angen cyllid ychwanegol i gynnwys hyrwyddo tariffau cymdeithasol ar gyfer band eang. Byddai'r ymgyrch yn cael ei thargedu at bobl sy'n derbyn budd-daliadau a hefyd y rheini sydd wedi eu hallgáu'n ddigidol, felly mae ymgyrch aml-sianel (teledu, radio, cyfryngau cymdeithasol, papurau newyddion) yn hanfodol er mwyn cyrraedd y gynulleidfa darged. Gallai llwyddiant yr ymgyrch gael ei fesur i ddechrau gan y niferoedd sy'n

cael gwybod am hyn ac yna dros y tymor hwy drwy gael data gan gwmnïau telathrebu ac Ofcom o'r nifer cynyddol sy'n manteisio ar y tariffau cymdeithasol.

Yn ôl ymchwil a gyhoeddwyd gan Which? ym mis Awst ar ôl dadansoddi data Ofcom, yr addasiad mwyaf cyffredin y mae aelwydydd yn ei wneud, oherwydd materion fforddiadwyedd, oedd lleihau gwariant ar hanfodion eraill i fforddio gwasanaethau telegyfathrebu. Amcangyfrifir bod 3.5 miliwn o aelwydydd y DU wedi lleihau eu gwariant ar eitemau hanfodol eraill, fel bwyd a dillad, yn y mis diwethaf i fforddio eu gwasanaethau cysylltedd ym mis Ebrill 2022, i fyny o tua 2.2 miliwn ym mis Chwefror (cynnydd o 59 y cant).

Argymhelliad 6

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru gynnal gwaith i ystyried effaith yr argyfwng costau byw ar ei Strategaeth Ddigidol. Dylai adrodd yn ôl ar y casgliadau o fewn y 6 mis nesaf.

Ymateb: Derbynn

Mae'r Strategaeth Ddigidol i Gymru yn gosod gweledigaeth ac uchelgais glir ar gyfer technoleg ddigidol yng Nghymru ar draws 6 maes cenhadaeth: gwasanaethau digidol, cynhwysiant, sgiliau, yr economi, cysylltedd a data.

Rydym yn cydnabod y bydd yr argyfwng costau byw yn cael sawl effaith pellgyrhaeddol ar unigolion, teuluoedd, cymunedau a busnesau yng Nghymru. Bydd swyddogion digidol a data Llywodraeth Cymru yn ystyried ac yn adrodd yn ôl ar effeithiau posibl ar draws meysydd cenhadaeth y Strategaeth Ddigidol i Gymru, wrth iddynt gyflawni'r camau gweithredu yn y [Cynllun Cyflawni](#) sydd wedi'i adnewyddu a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf.

Bydd cyfarfod nesaf y Grŵp Polisi a Chyflawni Digidol Gweinidogol, sy'n adolygu hynt y gwaith cyflenwi yn unol â'r strategaeth, yn canolbwyntio ar eu canfyddiadau ac yn asesu sut mae'r argyfwng costau byw yn effeithio ar bob maes cenhadaeth a'r strategaeth yn ei chyfanrwydd. Byddwn yn rhannu canfyddiadau'r adolygiad hwn gyda'r Pwyllgor.

Goblygiadau Ariannol – Dim i'w disgwyl ar hyn o bryd.

Argymhelliad 7

Mae'r Pwyllgor yn awgrymu: Dylai Llywodraeth Cymru esbonio sut y bydd ei Strategaeth Ddigidol yn dileu rhwystrau i grwpiau y mae diffyg cysylltedd digidol yn effeithio'n anghymesur arnynt.

Ymateb: Derbynn

Mae'r Strategaeth Ddigidol i Gymru, drwy genhadaeth dau, yn ei gwneud yn glir ein nod o 'roi'r cymhelliant, y mynediad, y sgiliau a'r hyder i bobl ymgysylltu â byd cynyddol ddigidol, yn seiliedig ar eu hanghenion'.

Drwy ein rhaglen gaffaeledig '[Cymunedau Digidol Cymru: Hyder Digidol, Iechyd a Lles \(DCW\)](#),' gyda chyllideb flynyddol o £2 filiwn (a ariennir ar y cyd gan yr adrannau cyfiawnder cymdeithasol ac iechyd), rydym yn gweithio gyda sefydliadau o bob sector all helpu i gyrraedd pobl sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol. Dyluniwyd DCW i ddarparu hyfforddiant a chefnogaeth i staff rheng flaen, gwirfoddolwyr a sefydliadau i ddarganfod a datblygu sgiliau digidol sylfaenol defnyddwyr terfynol (dinasyddion) i gael mynediad at wasanaethau a'u defnyddio. Rhan allweddol o'r gwaith hwn yw lleddfu rhai o'r rhwystrau a gydnabyddir o safbwynt allgau digidol megis cymhelliant, sgiliau digidol, fforddiadwyedd a mynediad o ran dyfais a chysylltedd. Er nad oes gan DCW adnoddau i ddarparu dyfeisiau a chysylltedd yn uniongyrchol i ddinasyddion, gall ddarparu dyfeisiau benthyg i sefydliadau sydd yn y sefyllfa orau i wneud hynny. Dechreuodd y contract ar 1 Gorffennaf 2019 ac mae wedi cael ei ymestyn am dair blynedd arall i 30 Mehefin 2025.

Yn ogystal â hynny, mae DCW yn gweithio'n agos gyda Good Things Foundation (elusen yn y DU) ar fenter [Banc Data Cenedlaethol](#), sy'n ceisio darparu data am ddim i grwpiau cymunedol ddsbarthu ledled y DU, gan gynnwys yr ardaloedd mwyaf difreintiedig yn ddigidol.

Goblygiadau Ariannol: Dim, mae estyniad y contract Cymunedau Digidol Cymru eisoes wedi'i gytuno o'r llinellau cyllideb presennol.

Argymhelliad 8

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru gynnal trafodaethau gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynghylch codi'r symiau sydd ar gael i unigolion a busnesau yng nghefn gwlad Cymru o dan y Cynllun Talebau Gigabit.

Ymateb: Derbyn:

Ysgrifennodd y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd at ei gyfar ar y pryd yn DCMS Julia Lopez AS ynghylch y ffaith bod talebau Gigabit, wedi'u tanariannu yn enwedig mewn meysydd lle mae cyflwyno cysylltedd digidol yn anodd ac yn ddrud. Yn ei hymateb hithau, amlygodd Julia Lopez AS y bydd BDUK yn cynnal adolygiad o'r cynllun dros yr haf ac y bydd y terfyn cyllid yn un o'r materion i'w hystyried fel rhan o'r gwaith hwn.

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Argymhellion 9

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru gynnal trafodaethau gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynghylch lefel y cap ar osodiadau o dan y Rhwymedigaeth Gwasanaeth Cyffredinol gyda'r nod o sicrhau ei fod yn adlewyrchu cynnydd sylweddol mewn costau a'r argyfwng costau byw parhaus.

Ymateb: Derbyn

Rydym wedi cyflwyno sylwadau dro ar ôl tro i Lywodraeth y DU ac Ofcom yn dyddio'n ôl i'r ymgynghoriad dylunio cynharaf ar gyfer Rhwymedigaeth Gwasanaeth Cyffredinol y DU y byddai cyflwyno cap costau yn gosod yr union safleoedd mewn ardaloedd anghysbell ac yn anodd eu cyrraedd yr oedd yr USO fod i fynd i'r afael â nhw o dan anfantais a bod gwerth y cap ar £3,400 yn briodol er budd y safleoedd hynny. Mae'r pryderon hyn wedi'u cadarnhau wrth weithredu'r cynllun, gyda'r costau a ddyfynnir i drigolion a busnesau yn cyrraedd degau o filoedd o bunnoedd. Byddwn yn parhau i wthio am adolygiad o'r cap costau.

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Argymhelliad 10

Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru nodi ei safbwynt ar ddeddfu i fynnu cysylltedd ffeibr llawn ar gyfer pob datblygiad tai newydd. Dylai Llywodraeth Cymru hefyd archwilio sut y gall sicrhau nad yw datblygwyr yn gallu atal perchnogion tai rhag gallu cael gafael ar ddarparwyr eraill.

Ymateb: Derbyn

Mae swyddogion eisoes yn datblygu cynigion manwl i'w gwneud yn orfodol darparu band eang all drosglwyddo data ar gyfradd gigabit i bob datblygiad tai newydd yng Nghymru drwy ddiwygio'r Rheoliadau Adeiladu. Gan fod y cynigion yn dal i gael eu datblygu, ni allwn ddarparu mwy o fanylion ar hyn o bryd. Bydd y cynigion yn destun ymgynghoriad cyhoeddus ac amcangyfrifir y caiff ei gyhoeddi ar droad y flwyddyn.

Goblygiadau Ariannol – Dim i'w disgwyl ar hyn o bryd.